

je zgolj ena, najbolj negotova in spremenljiva med njimi. Neprenehno padanje in vzdigovanje, neukinljiva razpetost: »Kar je tuje, / postaja domače, / in vse, kar vem, / zasije v prepadu.« Ali drugače: »... kdor je zgoraj, bo spodaj, / in kdor bo poslednji, bo prvi.« Izmakniti se ni nikdar mogoče zgolj eni resnici, in to je resnica biti: »Vse je večno, / kar nastane...« Dialektično je protislovje med spremenljivimi obrazi sveta, vztrajanje v eksistencialnem paradoksu, vztrajanje v različnem; jemati nase spreminjanje in preobrate in biti obenem zvesto pri svoji podobi, neskončno občutljivi in ranljivi. Biti: »In vendar / moram reči: / sem / in bil sem / in bom, / in zato sem več / od pozabljanja, / neizmerno več / od zanikanja, / neskončno več / od nič.« Biti brez iluzije in domotožja: obstati, preživeti v svetu, v katerem identiteta ni več mogoča. Znamenja tega zvestega, »dialektičnega« vztrajanja so najbolj presenetljivo in najbolj celostno določilo poezije Edvarda Kocbeka: »Poslušam pravadni glas, / le to si, človek, kar nisi, / in imaš vse, / česar nimaš.«

Pesmi

Tomaž
Šalamun

ASTROFIZIKA

IN MI

Kar vidi astrofizika
kot svoje zadnje polje,
kot svoje platno,
je moja zibelka.
Res je, da najprej nisem rasel,
da sem se samo širil.
V grlo so mi zatlačili copate,
zaradi napake v štetju.

Zaradi promiskuitete med učenci Pitagore.
 Dokumentiral sem jo,
 jo zaplombiral,
 in jo spustil 2500 let globoko.
 Moji lovorjevi venci zares ves ta čas
 niso imeli nobenih težav.
 Zlato na zelenju pospešuje dihanje.
 Tu je bil center panike,
 alkemije kot negativne bule,
 ki jo je izpah v resnici definiral kot folijo,
 kot svetovno banko.
 Jaz, ne ti, Erza Pound,
 sem doživel čas zlivanja.

Bela
 ladja
 pristaja ob pomolu.
 Sončno jutro je!
 Mornarji
 nosijo
 modre
 kape
 in požvižgujejo dekletom.
 Dekleta jedo malico.
 Čebljajo med seboj,
 hihitajo se.
 Ostaja jim še
 deset minut!
 Češejo se,
 v bokih se vrte,
 odhite v urad.

11. NOVEMBRA 11. novembra 1954 ob devetih zvečer
 1954 sem se vračal proti domu iz telovadnice
 Partizan.

Na sebi sem imel plašč iz tweeda,
 pod plaščem iz tweeda
 modro vijoličaste trenirke.
 Med Loggio in kinom
 me je ustavil človek,

ki je bil videti rahlo pijan.
 Rekel je, da prihaja iz Genove.
 Planil je name,
 mi z roko zamašil usta
 in me potegnil v vežo, kjer je zdaj
 Ljudska knjižnica.
 Najprej mi je začel jesti sviter.
 Volna se je v trenutku
 spreminjala v snežinke, ki so nekaj časa
 frlele po zraku in potem padale na tlak.
 Imele so kristalno jasen zvok,
 zdele so se bolj iz lesa kot iz snega,
 globlje v veži so se zdele iz lepenke.
 Ko je bila masa na tleh
 visoka okrog 30 centimetrov,
 je plosknil z rokami.
 Masa se je strdila v zrcalo.
 Sredi zrcala se je pojavil pravokoten,
 pozlačen okvir,
 sredi okvira —
 bilo je zelo svetlo —
 se je začela vrteti zvezda.
 Prepojen sem bil s sikanjem,
 z ultrazvokom,
 ko se je pokazal avtoportret Dürerja pri
 osemnajstih letih.
 Dürer je bil živ,
 migal je s prsti, ki niso bili na
 avtoportretu,
 bili so kot izoliran pas zrcala,
 ki je bil z njim povezan.
 Začelo me je tresti od mraza,
 mož iz Genove mi je med tem pojedel
 sviter in plašč.
 Naenkrat je postal utrujen in z dolgočasen
 in se počasi začel sesedati.

HRUŠČOV NA Bilo je oktobra leta 1957
 MEDITERANU v Kopru.
 Čudne dlake zvezd so se zapičile
 v lubje platane
 pred našo hišo na Belvederu.

Odločil sem se,
 da bom dlake izpulil,
 da ne bi platana odmrila.
 Šel sem tja,
 prinesel platano v jedilnico
 in cela družina je obirala
 platano dve uri.
 Jedli smo jo kot pečeno koruzo.
 Odrgnili smo zavese.
 Tam, kjer je bila prej platana,
 je bila zdaj ogromna luknja.
 V njej je ležala Kuba.
 Imela je obliko črne škatle.
 Prevezana je bila z zelenim trakom.

JELENOVO SRCE Bil sem jelenovo srce in nisem
 videl ven zaradi mesa. Razvil se mi
 je čut za sneg, za vodo, za sonce.
 V rokah sem neprestano držal pomečkani
 kos papirja, ki so bile na njem
 narisane žile. Kadar sem se zgubil,
 sem ga razgrnil, preštudiral, potapljal
 steno nad glavo, ki sem zanjo takrat mislil,
 da je iz ilovice, in jelen je šel
 navadno v smer, ki sem mu jo nakazal.
 Jelen se je drsal ob debela in tega nisem
 maral. Bal sem se, da se mu bo lubje zadrlo
 v telo.
 Ko sem praznoval dvanajsti rojstni dan,
 je okrog devetih zjutraj k meni priplavala deka.
 Vedel sem, da je povezana z rojstnim dnevom,
 zato sem jo shranil. Najbolj prav mi je prišla
 v mrzlih nočeh in vedno takrat, ko se je jelen
 preoblačil. Razpel sem jo med drevo in drevo.
 Ko sem bil star 19 let in se je jelen preoblačil,
 je padla strgana na tla in se vnela.
 Vedel sem, da je odslužila, mirno sem jo gledal,
 kako gori.
 Še dolgo časa pozneje (okrog dve leti), sem imel
 neprestano občutek, da mi piha v glavo,
 čeprav sem vedel, da gre za iluzijo.

ZGODOVINA Zgodovina nebes je množična,
NEBES nikogar krvi vam ni treba piti.
Kri je cenzurirana sperma,
simbol, ki ohranja temperaturo
z izpahnjeno sliko.
Sami se morete odločiti,
če boste stopili sem ali ne.
Jaz sem samo pega.
Ne vonja ne okusa nimam,
nobene barve, nobenih ram.
Nisem tak, da bi me lahko
križanje naredilo za Jezusa Kristusa.
Jaz nisem rož od tam ukradel,
ko sem jih zasadil na zemlji.
Nisem na nikogar nikakršni listi.
Nisem motor, da bi mi bilo
treba goreti bencin
ali tekati med luno in soncem
kot brahmanu.
Jaz sem čisti duh,
brez posledic.
Zgodovina nebes je z menoj razvezana.
Za zmeraj na voljo ljudem, muckam,
muham, pajkom, vrtnicam in lilijam.